

Til lovforslag nr. L 100. Betænkning afgivet af Trafikudvalget den 15. januar 1998

Betænkning

over

Forslag til lov om ændring af færdselsloven

(Promillekørsel m.v.)

Udvalget har behandlet lovforslaget i et møde og har herunder stillet spørgsmål til trafikministeren, som denne har besvaret skriftligt.

Et af udvalgets spørgsmål til trafikministeren og dennes svar herpå er optrykt som bilag til betænkningen. Endvidere er optrykt nogle af trafikministerens svar på Retsudvalgets spørgsmål i forbindelse med behandling af et tidligere lovforslag samt et høringssvar over samme lovforslag.

Herefter indstiller et *flertal* (Socialdemokratiets, Socialistisk Folkepartis, Det Radikale Venstres, Enhedslistens og Centrum-Demokraternes medlemmer af udvalget) lovforslaget til *vedtagelse uændret*.

Et *mindretal* (Venstres, Det Konservative Folkepartis og Dansk Folkepartis medlemmer af udvalget) indstiller lovforslaget til *forkastelse* ved 3. behandling.

Helge Mortensen (S) nfm.d. Poul Andersen (S) Børge Bakholt (S) Søren Hansen (S)

Tove Lindbo Larsen (S) Tommy Dinesen (SF) Vibeke Peschardt (RV) Jette Gottlieb (EL)

Arne Melchior (CD) fmd. Svend Heiselberg (V) Jens Løgstrup Madsen (V) Helge Sander (V)

Erik Jacobsen (V) Kaj Ikast (KF) Brian Mikkelsen (KF) Niels Jørgen Langkilde (KF)

Ole Donner (DF)

Fremskridtspartiet havde ikke medlemmer i udvalget.

Bilag

Trafikministerens besvarelse af udvalgets spørgsmål 3 (L 100 - bilag 10)
Trafikministerens besvarelse af Retsudvalgets spørgsmål 1-4 vedrørende L 176 (folketingsåret 1996-97, L 176 - bilag 8)
Østre Landsrets høringssvar over L 176 (folketingsåret 1996-97, L 176 - bilag 11)

Trafikministerens besvarelse af udvalgets spørgsmål 3 (L 100 - bilag 10)

Spørgsmål 3:

Ministeren bedes hos Justitsministeriets lovafdeling indhente en udtalelse om, hvorvidt domstolene har ret i, at faste omregningsregler fra blodalkoholkoncentration til udåndingsluft

strider mod retsplejelovens regler om fri bevisbedømmelse.

Svar:

Jeg kan henvise til vedlagte udtalelse af 14. januar 1998 fra Justitsministeriets lovafdeling, som jeg henholder mig til.

Den 14. januar 1998

Justitsministeriet

Lovafdelingen
Slotsholmsgade 10
1216 København K.
33 92 33 40 Telefax 33 93 35 10

Trafikministeriet
Frederiksholms Kanal 27
1220 København K

Ved skrivelse af 10. december 1997 (j.nr. 1997-4401-21) har Trafikministeriet anmodet Justitsministeriet om en udtalelse i anledning af spørgsmål nr. 3 fra Folketingets Trafikudvalg vedrørende forslag til lov om ændring af færdselsloven (L 100 - bilag 3).

Spørgsmålet har følgende ordlyd:

Spørgsmål nr. 3

Ministeren bedes hos Justitsministeriets lovafdeling indhente en udtalelse om, hvorvidt domstolene har ret i, at faste omregningsregler fra blodalkoholkoncentration til udåndingsluft strider mod retsplejelovens regler om fri bevisbedømmelse.

I den anledning skal Justitsministeriet udtale følgende:

1. Trafikministeren fremsatte den 26. februar 1997 forslag til lov om ændring af færdselsloven (Spiritus- og promillekørsel, mobiltelefoner m.v.) (L 176).

Efter den gældende færdselslov § 53, stk. 1 og 3, straffedes for spiritus-, henholdsvis promillekørsel den, som fører eller forsøger at føre et motordrevet køretøj efter at have indtaget spiritus i et sådant omfang, at alkoholkoncentrationen i blodet under eller efter kørslen overstiger 1,20, henholdsvis 0,80 promille.

Efter forslaget blev grænsen for promillekørsel nedsat fra 0,80 til 0,50 promille. Endvidere blev det efter forslaget ved indsættelsen af ordene »eller tilsvarende alkoholkoncentration i udåndingsluften« gjort muligt at fastslå en overtrædelse af færdselslovens regler om spiritus- og promillekørsel ved såvel en blodprøve som en udåndingsprøve.

Efter lovforslaget blev i færdselslovens § 53, stk. 4, indsat en bestemmelse, hvorefter trafik-

ministeren efter forhandling med justitsministeren fastsatte bestemmelser om, hvilke alkoholkoncentrationer i udåndingsluften der svarer til alkoholkoncentrationen i blodet.

I forbindelse med høringen over lovforslaget udtalte præsidenten for Østre Landsret sig imod en gennemførelse af de foreslåede ændringer af færdselslovens § 53, stk. 1 og 3, vedrørende alkoholkoncentrationen i udåndingsluften i den foreliggende form, da det efter landsrettens opfattelse var i strid med princippet om bevisbedømmelsens frihed, at domstolene skal være bundet af trafikministerens bestemmelse om, hvad der skal til, for at gerningsindholdet er realiseret. Landsretspræsidenten henviste i den forbindelse til pkt. 5 i et notat, der var vedlagt udtalelsen. I dette notat anførtes bl.a. følgende:

»...

Endvidere skal trafikministeren efter forslaget efter forhandling med justitsministeren fastsætte bestemmelser om, hvilke alkoholkoncentrationer i udåndingsluften der svarer til alkoholkoncentrationen i blodet.

Denne del af lovforslaget må give anledning til principielle juridiske betænkeligheder.

Dette havde ikke været tilfældet, hvis ændringen havde ført til en *udvidelse* af gerningsindholdet af spritkørsel, således at der foreligger spritkørsel, *enten* hvis alkoholkoncentrationen i blodet overstiger en bestemt værdi, *eller* hvis alkoholkoncentrationen i udåndingsluften overstiger en bestemt værdi.

Når det imidlertid foreslås, at alkoholkoncentrationen i udåndingsluften skal overstige en værdi, der *svares til* den gældende grænse for alkoholkoncentrationen i blodet, og at trafikministeren fastsætter bestemmelser herom, som domstolene er bundet til at følge, er der i realiteten tale om, at det foreslås, at domstolene skal være bundet af trafikministerens bestemmelse

om, hvad der skal til, for at det kan anses for bevis, at gerningsindholdet er realiseret.

Dette er i strid med det fundamentale princip om bevisbedømmelsens frihed, hvorefter bedømmelsen af bevisernes vægt ikke er bundet ved lovregler, jf. retsplejelovens § 896.

De vanskeligheder, som forslaget giver anledning til, kan illustreres ved følgende eksempel:

A bliver standset i sin bil og foretager en udåndingsprøve, der efter Trafikministeriets ækvivalensbestemmelser svarer til en alkoholpromille i blodet på 1,22. Han insisterer på at få foretaget en blodprøve, og politiet overtales hertil. Blodprøven viser en promille på 1,19.«

Præsidenten for Vestre Landsret tilsluttede sig i en skrivelse af 21. april 1997 præsidenten for Østre Landsrets udtalelse.

Lovforslaget blev for så vidt angår ændringerne i færdselslovens § 53 vedtaget i den fremsatte form, jf. lov nr. 468 af 10. juni 1997 om ændring af færdselsloven. Tidspunktet for ikrafttræden af ændringen af færdselslovens § 53, stk. 1 og 3, fastsættes af trafikministeren, jf. ændringslovens § 2, stk. 3. Bestemmelserne er ikke sat i kraft.

2. Ved skrivelse af 14. oktober 1997 sendte Trafikministeriet et udkast til forslag til lov om ændring af færdselsloven og godskørselsloven til bl.a. præsidenten for Østre Landsret og præsidenten for Vestre Landsret. Udkastet indeholdt bl.a. følgende bestemmelser vedrørende færdselsloven:

»1. I § 53, stk. 1, ændres »eller tilsvarende alkoholkoncentrationer i udåndingsluften« til: », eller alkoholkoncentrationen i udåndingsluften under eller efter kørslen overstiger 0,60 mg pr. liter luft.«

2. I § 53, stk. 3, ændres »eller tilsvarende alkoholkoncentration i udåndingsluften« til: », eller alkoholkoncentrationen i udåndingsluften under eller efter kørslen overstiger 0,25 mg pr. liter luft.«

3. § 54, stk. 4, udgår.

15. I § 126, stk. 1, nr. 3, der bliver nr. 5, ændres »eller tilsvarende alkoholkoncentration i udåndingsluften« til: », eller en alkoholkoncentration i udåndingsluften under eller efter kørslen over 0,4 mg pr. liter luft.«

17. I § 127 indsættes efter »2,00 promille«: », eller alkoholkoncentrationen i udåndingsluften under eller efter kørslen har oversteget 1,00 mg pr. liter luft.«

I hørings svaret af 13. november 1997 udtalte præsidenten for Østre Landsret følgende vedrørende lovudkastets nr. 1-3, 5, 15 og 17:

Med forslaget til ny formulering af færdselslovens § 53, § 117, stk. 1, 2. pkt., § 126, stk. 1, nr. 3 (der bliver stk. 5) og § 127 med hensyn til fastlæggelsen af grænser for alkoholkoncentrationen i udåndingsluften har man imødekommet de indvendinger mod de tilsvarende bestemmelser i lov nr. 468 af 10. juni 1997, som landsretten fremsatte i sit svar på høringen over forslaget til denne lov i sin udtalelse af 10. april 1997. På dette punkt giver udkastet herefter ikke landsretten anledning til yderligere bemærkninger.

I hørings svaret af 17. november 1997 fra præsidenten for Vestre Landsret tilsluttede Vestre Landsret sig Østre Landsrets udtalelse. Vestre Landsret tilføjede dog, at der under drøftelsen i landsretten blev peget på, at det efter forslaget tilsyneladende er således, at en person gennemsnitligt vil blive bedømt hårdere ved afgørelse af sagen på grundlag af alkoholkoncentrationen i blodet end ved afgørelse af sagen på grundlag af alkoholkoncentrationen i udåndingsluften, og at dette – når sager i øvrigt i almindelighed forudsættes afgjort på grundlag af en udåndingsprøve – vil kunne virke mindre rimeligt især i forhold til de personer, der ikke er i stand til at afgive en udåndingsprøve.

3. Trafikministeren fremsatte den 20. november 1997 forslag til lov om ændring af færdselsloven (L 100). Lovforslaget indeholder bl.a. følgende bestemmelser:

»1. § 53, stk. 3, affattes således:

»Stk. 3. For promillekørsel straffes den, som uden at være skyldig i spirituskørsel fører eller forsøger at føre et motordrevet køretøj efter at have indtaget spiritus i et sådant omfang, at alkoholkoncentrationen i blodet under eller efter kørslen overstiger 0,50 promille.«

3. § 126, stk. 1, nr. 3, affattes således:

»3) har gjort sig skyldig i promillekørsel med en alkoholkoncentration i blodet under eller efter kørslen over 0,80 promille, eller«.

Det fremsatte lovforslag indeholder således ikke bestemmelser om alkoholkoncentration i udåndingsluften, og lovforslaget indebærer, at bestemmelserne i færdselslovens § 53, stk. 3, og § 126, stk. 1, nr. 3, om alkoholkoncentration i udåndingsluften, der blev gennemført ved lov nr. 468 af 10. juni 1997 om ændring af færdselsloven, udgår.

Det fremgår af bemærkningerne til lovforslag nr. L 100, at baggrunden herfor er, at der vil gå nogen tid, før der foreligger et tilstrækkeligt grundlag for et forslag om ækvivalensregler, og at Trafikministeriet har fundet det bedst stemmende med intentionerne bag lov nr. 468 af 10. juni 1997, at nedsættelsen af promillegrænsen til 0,50 gennemføres i begyndelsen af 1998. I bemærkningerne til lovforslaget anføres det endvidere, at det vil blive nødvendigt at ændre § 53, stk. 3, og § 126, stk. 1, nr. 3, på ny, når der foreligger en afklaring om ækvivalensreglerne.

4. Lovforslag nr. L 100 om ændring af færdselsloven indeholder som nævnt ovenfor under

pkt. 3 ikke bestemmelser om alkoholkoncentration i udåndingsluften, men indebærer, at bestemmelserne herom i færdselslovens § 53, stk. 3, og § 126, stk. 1, nr. 3, der blev indsat ved lov nr. 468 af 10. juni 1997 om ændring af færdselsloven, udgår.

Trafikministeriet har oplyst, at det er hensigten, at det forslag til regler om alkoholkoncentration i udåndingsluften, der senere vil blive fremsat, udformes som i det lovudkast, der den 14. oktober 1997 blev sendt til høring hos bl.a. domstolene. Som anført ovenfor under pkt. 2 har præsidenterne for Østre og Vestre Landsret ikke bemærkninger til fremgangsmåden for fastsættelsen af kravene til alkoholkoncentration i udåndingsluften i dette lovudkast.

Justitsministeriet finder – ligesom Trafikministeriet og de 2 landsretter – at reglerne om alkoholkoncentration i udåndingsluften bør fastsættes som i Trafikministeriets lovudkast, dvs. således, at gerningsindholdet (alkoholkoncentrationen) fremgår af lovteksten.

FRANK JENSEN

/ Torsten Hesselbjerg

Trafikministerens besvarelse af Retsudvalgets spørgsmål 1-4 vedrørende L 176 (folketingsåret 1996-97, L 176 - bilag 8)

Spørgsmål 1:

Hvor mange ulykker er der sket, hvor en bilist med en promille på mellem 0,5 og 0,8 har været indblandet?

Svar:

I 1995 indberettede politiet i alt 81 førere af person- og varebil, der havde været involveret i et personskadeuheld, og hvor en blodprøve viste promiller mellem 0,5 og 0,8.

Da det kan forekomme, at der i et uheld er to førere, der begge er påvirkede med en promille mellem 0,5 og 0,8, kan antal uheld eventuelt være lavere end 81.

Der henvises i øvrigt til besvarelse af 5. februar 1997 af spørgsmål S 1174.

Spørgsmål 2:

Er der i lovgivningen regler for, hvor langt der skal være mellem fartskilte? Ved Folehaven i København er der f.eks. meget kort afstand imellem de skilte der viser, at den tilladte hastighed ændres fra 110 km til 50 km?

Svar:

I den anledning kan jeg bl.a. på indhentede oplysninger fra Vejdirektoratet oplyse følgende:

I Justitsministeriets cirkulære nr. 96 af 24. juni 1992 om vejafmærkning, pkt. 81, findes der bindende regler om placering af hastighedsbegrænsningstavlen C 55 i forbindelse med vejtilslutninger og om gentagelse af skiltningen.

På baggrund af henvisningen til skiltningen ved Folehaven i København, hvor den tilladte hastighed »ændres fra 110 km/t til 50 km/t«, kan spørgsmålet forstås således,

1. at der ønskes oplyst, om der findes regler i lovgivningen for, hvor langt der skal være mellem skilte, der angiver den tilladte hastighed, i forbindelse med ændringer fra en højere til en lavere hastighed, eller

2. at det ønskes oplyst, om der findes regler for afmærkning af en »nedtrapning« af hastigheden fra 110 til 50 km/t.

Ad 1

Herom findes der ingen bindende, specielle regler for C 55-tavlen. Af ovennævnte cirkulæres generelle bestemmelser om færdselstavler fremgår bl.a., at færdselstavler skal anbringes på en sådan måde, at de under hensyn til vejforholdene og trafikens hastighed umiddelbart opfattes i tilstrækkelig afstand.

De skal placeres, så de både i lys og mørke umiddelbart opfattes inden for en sådan afstand, at trafikanterne får tilstrækkelig tid til at reagere over for de forhold, som tavlerne vedrører.

Færdselstavler, der vedrører *forskellige forhold*, skal opsættes med en sådan indbyrdes afstand, at trafikanterne kan nå at opfatte hver enkelt tavles betydning.

Ifølge vejreglerne om færdselstavler (generelt), udstedt i medfør af lov om offentlige veje § 6, gælder der en række vejledende regler om »færdselstavlers synlighed«.

Det følger heraf, at »færdselstavler skal placeres, så de er iøjnefaldende og deres symbol og eventuelle undertavle kan opfattes over en passende strækning.

Ved bedømmelse af den tilstrækkelige strækningslængde og dermed den tid, hvor trafikanterne har mulighed for at opfatte tavlen, skal der tages hensyn til, at trafikanternes opmærksomhed kan være rettet mod andre vej- eller trafikforhold, og at tavlerne kan være dækket af andre trafikanter.

Den acceptable tid afhænger derfor bl.a. af hastigheden og trafiktætheden. Den ligger erfaringsmæssigt mellem 2 og 5 sekunder.«

Dette svarer ved en hastighed på 110 km/t til en strækningslængde på 61 m for en information, der vil kunne opfattes på 2 sekunder, og til en længde på 153 m for en information, der vil kunne opfattes på 5 sekunder.

Vejdirektoratet har i forbindelse med nærværende sag telefonisk anbefalet en strækning-længde på ca. 150 meter i forbindelse med en C 55-tavle på motorvej.

Ad 2

Der findes ingen skrevne specielle regler om afmærkningen af en sådan »nedtrapning«, hverken bindende eller vejledende.

Vejdirektoratet har dog oplyst, at det findes uhensigtsmæssigt at lade hastigheden gå direkte fra 110 km/t til 50 km/t.

Det anbefales generelt at nedtrappe hastigheden med 20 km ad gangen, altså fra 110 til 90 til 70 km/t. Med hensyn til placering af tavlerne i forbindelse med en sådan nedtrapning henvises til det ovenfor under 1 anførte om strækning-længder, jf. vejreglerne herom.

Afslutningsvis skal det nævnes, at beslutninger om etablering af lokale hastighedsbegrænsninger og den konkrete placering af afmærkningen heraf træffes ifølge færdselslovens § 92, stk. 4, af politiet i samarbejde med vedkommende vejbestyrelse.

Spørgsmål 3:

Er de forhøjede gebyrer både til syn og til udstedelse af nye kørekort omkostningsdækkende eller overskudsgivende?

Svar:

Lovforslaget indeholder ikke forslag om en højere betaling for kørekort. Ved lovforslagets pkt. 34 er foreslået en ændring af lovens § 124 c, stk. 1, nr. 2, om duplikatkørekort. I bemærkningerne til det nævnte ændringsforslag er der nærmere redegjort for baggrunden for forslaget. Som det fremgår heraf, er der ikke foreslået en ændring af betalingen for udstedelse af duplikatkørekort.

Rigspolitichefen har på den nævnte baggrund oplyst, at der ikke er foretaget en omkostningsberegning vedrørende udstedelse af duplikatkørekort.

For så vidt angår synspriser, kan det oplyses, at disse i kroner og øre har ligget fast i de sidste 6 år. Reelt – det vil sige regnet i faste priser – er synspriserne således blevet væsentligt reduceret i perioden, idet en almindelig prisregulering af synspriserne ville indebære, at synsprisen for en

personbil pr. 1. januar 1998 vil være godt 405 kr. eller 16 procent mere end de foreslåede 350 kr.

Det fremsatte lovforslag indeholder således ikke et forslag om en reel forhøjelse af prisen for syn eller omstillingssyn. Det er imidlertid foreslået fremover at foretage en satsregulering af synspriserne i lighed med det, der gælder for andre betalingsbestemmelser i færdselsloven, for derved at sikre en rimelig indtægtsudvikling også for Statens Bilinspektion.

Spørgsmål 4:

Hvad er forskellen mellem måling af alkohol-koncentrationen i blodet og i udåndingsluften?

Svar:

Til brug for besvarelse af spørgsmålet har jeg indhentet en udtalelse fra Retskemisk afdeling, Retsmedicinsk Institut, hvortil jeg kan henholde mig.

Retskemisk afdeling har i den anledning udtalt følgende:

»Alkoholconcentrationen i udåndingsluften er et indirekte mål for blodalkoholconcentrationen. Dette skyldes, at der i de dybe dele af lungerne (alveolerne) sker en udveksling af alkohol mellem blodet og lungeluften. I disse dybe afsnit er det alene en tynd membran, som i al væsentlighed består af et enkelt lag celler, der adskiller lungeluften fra blodet. Der vil derfor relativt hurtigt indstille sig ligevægt over denne membran med hensyn til alkohol, idet alkohol diffunderer gennem membranen fra blodet og ud i den dybe lungeluft i alveolerne.

Alkoholconcentrationen i alveoleluften vil således afspejle concentrationen i blodet, men vil på grund af fordelingsforholdet mellem blod og luft være ca. 2000 gange lavere end blodalkoholconcentrationen.

Når den dybe lungeluft passerer forbi de øvre dele af luftvejene, sker der en afkøling af lungeluften, en udveksling af alkohol mellem lungeluften og de øvre slimhinder samt en delvis opblanding med den øvre lungeluft, som gør, at forholdet ændrer sig undervejs.

Forholdet mellem alkoholconcentrationen i blodet og den alveole luft, som har passeret de øvre luftveje, kaldet udåndingsluften, varierer fra individ til individ mellem 1:1800 til 1:3000. Blodalkoholconcentrationen kan derfor bereg-

nes ud fra udåndingsluftalkoholkoncentrationen ved følgende ligning:

Blodalkoholkoncentrationen = $F \times$ udåndingsluftalkoholkoncentrationen, hvor F , afhængig af det enkelte individ, ligger mellem 1800 og 3000, svarende til en variationsbredde på 40 pct.

Forholdet mellem alkoholkoncentrationen i udåndingsluften og i blodet varierer også inden for det enkelte individ, idet en række fysiologiske faktorer har betydning for forholdets størrelse.

Nogle af disse fysiologiske faktorer er følgende:

Omgivelsernes temperatur og fugtighed.

Udåndingslufttemperaturen.

Åndedrætsrytmen (forceret/undertrykt).

Sygdomme i åndedrætssystemet.

Tilstedeværelse af alkohol i munden.

Opstød fra maven.

Lungeluftens sammensætning.

Lungekapaciteten (forceret vital kapacitet).

Legemstemperaturen.

Der er således en række faktorer og forhold, man må tage hensyn til, såfremt man vil anvende alkoholkoncentrationen i udåndingsluften som et mål for påvirkningsgraden på samme måde, som man i dag anvender blodalkoholkoncentrationen.«

Østre Landsrets hørings svar over L 176 (folketingsåret 1996-97, L 176 - bilag 11)

Trafikministeriet
Nytov 11-13
1450 København K.
Telefax 33 93 27 80

Ved skrivelse af 12. marts 1997 (4. ktr. j.nr. 1996-4401-16) har Trafikministeriet anmodet Østre Landsret om en udtalelse i anledning af forslag til lov om ændring af færdselsloven (Spiritus- og promillekørsel m.v.) fremsat for Folketinget den 26. februar 1997 (nr. L 176).

Lovforslaget har været drøftet på et plenarmøde for landsrettens dommere den 4. april 1997. På baggrund af drøftelsen skal jeg udtale følgende:

- 1) Landsretten kan ikke have bemærkninger til forslagets politiske sigte, at gennemføre en nedsættelse af promillegrænser til 0,50.
- 2) Derimod giver lovforslaget anledning til følgende bemærkninger af både principiel og mere teknisk art.

Det fremsendte lovforslag indeholder i sine bemærkninger særdeles detaljerede reguleringer af sanktionerne i anledning af overtrædelser af de pågældende bestemmelser i færdselsloven. Det er – når det sammenholdes med bl.a. de seneste lovforslag om ændring af straffeloven m.v. – udtryk for en tendens til øget anvendelse af detaljerede tilkendegivelser, der for nærmere angivne tilfælde ganske nøje angiver det forudsatte niveau for den konkrete strafudmåling m.v. inden for lovens rammer. Landsretten finder, at denne tendens giver anledning til principielle betænkeligheder.

Efter grundlovens § 3 er den dømmende magt hos domstolene. Til udøvelsen af dømmende magt hører som en meget central opgave afgørelsen af straffesager, herunder udmåling af straf m.v. inden for de generelle rammer, der er fastsat af lovgivningsmagten, dels i den enkelte straffebestemmelse, dels i mere generelle lovbestemmelser om straffens fastsættelse.

Landsretten finder det derfor principielt betænkeligt, at lovforslaget vedtaget med de nuværende bemærkninger.

I denne forbindelse bemærkes, at det også af domstolene erkendes, at det store antal straffesager om overtrædelse af færdselsloven taler for, at der opstilles retningslinjer for behandlingen af disse sager. Dette er også sket i forbindelse med tidligere ændringer af færdselslovens bestemmelser om spiritus- og promillekørsel, jf. landsretspræsidenternes cirkulæreskrivelse af 22. juni 1981 til samtlige byretter om de retningslinjer, der vil blive fulgt af landsretterne ved behandlingen af de pågældende sager. Der er god grund til at fremhæve, at udarbejdelsen af disse retningslinjer principielt bør henhøre under domstolene selv.

Det blev under drøftelsen af flere landsdommere fremhævet, at indpasningen af nye sanktioner i den bestående praksis på flere punkter giver anledning til problemer, der nødvendiggør en nøje gennemgang i en arbejdsgruppe mellem de to landsretter på samme måde, som dette skete i 1981.

Det tilføjes, at domstolene selvsagt må antages at ville tage generelle tilkendegivelser fra lovgivningsmagten om sanktionsniveauet i betragtning ved udarbejdelsen af kommende retningslinjer, men at man ikke kan antages at ville føle sig afskåret fra at fravige dem, hvis deres anvendelse i konkrete situationer ikke skønnes velbegrundede.

3) Jeg skal i øvrigt henvise til vedlagte notat, som er en revideret udgave af et notat, der dannede grundlag for drøftelsen på plenarmødet.

a) Landsretten må udtale sig imod en gennemførelse af forslaget til ændring af færdselslovens § 53, stk. 1, og stk. 3 (ved-

- rørende *Alkoholkoncentrationen i udåndingsluften*, lovforslagets § 1, pkt. 4. og 6.) i den foreliggende form, da det er i strid med det fundamentale princip om bevisbedømmelsens frihed, at domstolene skal være bundet af trafikministerens bestemmelse om, hvad der skal til, for at gerningsindholdet er realiseret, jf. notatets pkt. 5.
- b) Jeg gør opmærksom på uoverensstemmelsen mellem den foreslåede lovtekst og bemærkningerne vedrørende den skærpede strafferamme for spiritus- og promillekørsel, hvorunder der er anvendt et brugsstjålet køretøj, jf. notatets pkt. 6.
- 4) Som nævnt ovenfor giver lovforslaget anledning til en revision af cirkulæreskrivelsen af 22. juni 1981 fra landsretspræsidenterne, jf. notatets pkt. 8. Under henvisning hertil skal jeg anmode om, at den skærpede strafferamme for spiritus- og promillekørsel, hvorunder der er anvendt et brugsstjålet køretøj, der efter lovforslaget skal træde i kraft 1. juli 1997, får samme ikrafttrædelsestidspunktet som de øvrige ændringsbestemmelser, der er omhandlet i notatet, og at dette ikrafttrædelsestidspunkt fastsættes således, at landsretterne får den fornødne tid til at udarbejde en revideret cirkulæreskrivelse.

ZIEGLER

NOTAT

*om forslag til lov om ændring af færdselsloven
(Spiritus- og promillekørsel m.v.)*

Foranlediget af en henvendelse fra præsidenten for Østre landsret har Trafikministeriet ved skrivelse af 12. marts 1997 hørt Østre Landsret over et forslag til lov om ændring af færdselsloven (Spiritus- og promillekørsel m.v.) fremsat den 26. februar 1997 (nr. L 176).

Dette notat indeholder nogle bemærkninger af juridisk og teknisk karakter, som lovforslaget giver anledning til. Lovforslagets politiske sigte – navnlig den foreslåede nedsættelse af promillegrænsen fra 0,80 til 0,50 – kommenteres derimod ikke.

*1) Straffen for promillekørsel i intervallet 0,51-0,80**1. gangstiltfælde:*

Ifølge bemærkningerne til lovforslaget må en fast bødestørrelse for promillekørsel i intervallet 0,51-0,80 på 4.000 kr. anses som passende. De almindelige regler for bødenedsættelse for mindre bemidlede vil dog også finde anvendelse.

Gentagelsestiltfælde:

Ifølge bemærkningerne til lovforslaget foreslås de gældende regler for gentagelsesvirkning for straffen, jf. færdselslovens § 117, at skulle finde anvendelse for promillekørsel i intervallet 0,51-0,80. Der henvises endvidere til den almindelige regel om 5 års gentagelsesvirkning af bødestraf. I bemærkningerne til lovforslaget opstilles s. 13 en oversigt over de sanktioner, der ifølge lovforslaget forudsættes idømt ved promillekørsel i intervallet mellem 0,51 og 0,80 promille.

Denne oversigt omhandler direkte *kun* tilfælde, hvor både de aktuelle kørsler og forstraffene er for promillekørsel i intervallet 0,51-0,80. Oversigten stopper ved 4. gangstiltfælde, og der nævnes intet om, hvorvidt sanktionen i 4. gangstiltfælde skal anses som maksimum, altså gældende også i 5. gangstiltfælde og opefter, eller om det forudsættes, at der skal ske en yderligere skærpelse for hver følgende kørsel.

Til sammenligning kan nævnes, at straffen for kørsel i frakendelsestiden allerede i 2. gangstiltfælde er hæfte i 14 dage, stigende til 60 dages fængsel i 8. gangstiltfælde. Denne sanktion er efter Højesterets praksis maksimumstraf, idet der ikke udmåles højere straf i 9. gangs- og senere tilfælde.

Det må være forudsat, at også domme for promillekørsel over 0,81 og for spirituskørsel skal have gentagelsesvirkning på promillekørsel i intervallet 0,51-0,80. Bemærkningerne må formentlig forstås således, at straffen for gentagen spritkørsel i form af promillekørsel i intervallet 0,51-0,80 er den samme, hvad enten forstraff(ge) med gentagelsesvirkning har været for promillekørsel i intervallet 0,51-0,80 eller for spritkørsel med højere promille. Det må således antages, at den, der kører promillekørsel i intervallet 0,51-0,80 efter 3 domme for kørsel med en promille over 2 skal have den samme straf (hæfte i 14 dage) som den, hvis forstraffe alene har drejet sig om kørsler i intervallet 0,51-0,80.

Det siges ikke i bemærkningerne til lovforslaget, men følger af straffelovens § 5, at også spritdomme, der er afsagt, *inden* lovændringen træder i kraft, har gentagelsesvirkning på en promillekørsel i intervallet 0,51-0,80.

2) Gentagelsesvirkningen af promillekørsel i intervallet 0,51-0,80 på promillekørsel over 0,81 og på spirituskørsel

Efter færdselslovens § 117 er straffen for spirituskørsel under 2,01 promille og for promillekørsel bøde. Er den pågældende tidligere dømt for spiritus- eller promillekørsel, kan straffen stige til hæfte eller fængsel i 1 år. Som nævnt under pkt. 1) siges det i bemærkningerne til lovforslaget, at reglerne for gentagelsesvirkning for straffen i færdselslovens § 117 foreslås at finde anvendelse på promillekørsel i intervallet 0,51-0,80. Dette må formentlig indebære, at en dom for promillekørsel i intervallet 0,51-0,80 *også* har gentagelsesvirkning på straffen for en senere

promillekørsel over 0,80 og for spirituskørsel. Da udtrykket »promillekørsel« efter lovændringen også omfatter kørsel i intervallet 0,51-0,80, lægger lovens ord også op hertil.

Det kan imidlertid ikke udledes af bemærkningerne til lovforslaget, *med hvilken styrke* gentagelsesvirkningen af en dom for promillekørsel i intervallet 0,51-0,80 skal slå igennem på en senere dom for promillekørsel eller spirituskørsel.

Hvis man i denne henseende ikke sonderer mellem promillekørsel under 0,51 og over 0,80, vil det kunne føre til resultater, der ikke harmonerer særlig godt med den markant mildere reaktion for promillekørsel i intervallet 0,51-0,80 set i forhold til andre tilfælde af spritkørsel.

Et eksempel kan illustrere dette:

Straffen for 5. gangs spritkørsel er efter praksis mindst 60 dages fængsel, uanset om der evt. er tale om promillekørsel (i intervallet 0,81-1,20) hver gang, og der sker frakendelse for bestandig.

En person, der er straffet 4 gange for promillekørsel i intervallet 0,51-0,80-kørsel skal efter bemærkningerne til lovforslaget straffes med 14 dages hæfte, og der sker ingen frakendelse, ej heller betinget.

Hvis vedkommende herefter (som 5. gangs kørsel) kører med en promille på 0,85, vil der alene ske betinget frakendelse, da de foregående kørsler ikke har ført til betinget frakendelse af førerretten, jf. nedenfor under 4). Men straffen vil – hvis der tillægges de tidligere domme den gentagelsesvirkning, som der tillægges promillekørsel over 0,8 – være fængsel i (mindst) 60 dage. Havde promillen ligget på 0,79, ville straffen have ligget på 14 dage, hvis man antager, at dette er maksimumstraffen, jf. under 1, og ellers formentlig 20 dages hæfte.

3) Forholdet til færdselslovens § 53, stk. 2

Det siges – korrekt – i bemærkningerne til lovforslaget, at efter bestemmelsen straffes for spirituskørsel, når der foreligger grove kørselsfejl ved kørsel i intervallet 0,81-1,20, og at det ikke er udelukket at anvende bestemmelsen i § 53, stk. 2, selv om promillen har været lavere end den nuværende grænse på 0,81. Herefter hedder det:

»Efter retspraksis stilles der imidlertid skærpede krav til årsagsforbindelsen mellem spiritusindtagelse og kørselsfejl, jo lavere promillen er, og domstolene dømmer kun i ganske særlige til-

fælde efter § 53, stk. 2, ved lavere promiller end 0,81.«

Herefter siges det, at § 53, stk. 2, forudsættes opretholdt med dets nuværende anvendelsesområde.

Det er fastslået ved Højesterets dom i U 1982 825, at en *kørselsfejl* kun kan bevirke, at et forhold bedømmes som spirituskørsel (i stedet for promillekørsel), hvis føreren »under tilsidesættelse af væsentlige hensyn til færdselssikkerheden har voldt skade på person eller ting eller fremkaldt fare herfor«.

Udtalelsen i bemærkningerne om, at der i retspraksis stilles skærpede krav til årsagsforbindelsen mellem spiritusindtagelse og kørselsfejl, jo lavere promillen er, for at der kan dømmes for overtrædelse af færdselslovens § 53, stk. 2, er næppe holdbar. Tidligere antog man ganske vist, at det skulle være godtgjort, at en kørselsfejl havde sammenhæng med tiltalt spiritusindtagelse, men i nyere landsretspraksis antages det, at det ikke er en betingelse for domfældelse efter færdselslovens § 53, stk. 2, at der godtgøres en sammenhæng mellem spiritusindtagelse og kørselsfejlen, jf. U 1996. 3 (V):

T, der kl. ca. 20.50 havde en promille, som kl. 21.36 udgjorde 1,02, havde med mindst 150 km/t påbegyndt overhaling af en personbil og en bus og; da der kom to modkørende personbiler, foretog en blokadeopbremsning på 125 meter, mens de modkørende måtte vige ud i rabatten. I byretten var T frifundet for spirituskørsel og alene straffet for promillekørsel og overtrædelse af færdselslovens § 3, stk. 1, § 21, stk. 2, nr. 1, og § 42, stk. 1, nr. 2, med en bøde på 6.000 kr. Der var endvidere alene sket betinget frakendelse af førerretten efter § 126, stk. 1, nr. 1 og 2. Landsretten tiltrådte, at T havde tilsidesat væsentlige hensyn til færdselssikkerhed som anført i § 126, stk. 1, nr. 1. Herefter og under hensyn til den konstaterede promille fandtes tiltalte imidlertid også skyldig i spirituskørsel efter § 53, stk. 2, *idet det ikke kan anses for en betingelse herfor, at der påvises en vis sammenhæng mellem spiritusindtagelsen og kørselsfejlen*. Straffen fandtes passende, men førerretten frakendtes ubetinget i 1 år. (1 af de 6 voterende – der var tale om en domsmandssag – stemte for at stadfæste byrettens dom). I en note til dommen henvises til en dom afsagt af Vestre Landsret 2. maj 1995 (S-2054-94), hvori det bl.a. udtaltes: »Efter forarbejderne til den nugældende affattelse af færd-

selslovens § 117 kan der – som det nogle gange er sket i praksis – stilles krav om, at der skal være påvist en vis sammenhæng mellem spiritusindtagelsen og kørselsfejlen. Et krav herom ville i øvrigt normalt ikke være hensigtsmæssigt, da kørselsfejl af nærmest enhver art ... begås også af personer, der ikke har indtaget spiritus, og en nærmere klarlæggelse af årsagen til, at der er begået kørselsfejl, derfor normalt ikke vil kunne ske med blot nogen grad af sikkerhed.«

I skemaet i bemærkningerne til lovforslaget s. 13 omtales promillekørsel i intervallet 0,51-0,80 »med skærpende omstændigheder«, og skærpende omstændigheder må antages at foreligge, når der foreligger »tilsidesættelse af væsentlige hensyn til færdselssikkerheden«, altså samme kriterium som det, der bringer en promillekørsel ind under færdselslovens § 53, stk. 2.

Det er svært at se, hvilken plads der herefter er for en domfældelse efter færdselslovens § 53, stk. 2, når promillen er under 0,81.

Færdselslovens § 53, stk. 2, er i øvrigt en problematisk bestemmelse, og forholdet mellem § 53, stk. 1 og 3 på den ene side og § 53, stk. 2 på den anden side har ofte givet anledning til vanskelige afgrænsningsproblemer. I Færdselsloven med Kommentarer (Waaben m.fl. 1992) argumenteres med styrke for, at bestemmelsen ophæves, og at der i stedet for gives mulighed for ubetinget frakendelse af førerretten ved promillekørsel under skærpende omstændigheder. Hvis det nu foreliggende lovforslag gennemføres, vil det yderligere styrke argumentationen for en ophævelse af § 53, stk. 2.

Der er således behov for, at § 53 i det hele underkastes en gennemgang med henblik på en eventuel lovteknisk revision.

4) Frakendelsesspørgsmålet

Efter lovforslaget skal promillekørsel i intervallet 0,51-0,80 ikke udløse førerretsfrakendelse. En promillekørsel i intervallet 0,51-0,80 vil derfor næppe have gentagelsesvirkning på senere spritkørsel i henseende til frakendelsesspørgsmålet. Dette er sikkert i forhold til senere promillekørsel i intervallet 0,81-1,20, idet færdselslovens § 126, stk. 2, nr. 3 og 4, (der er uændret) som betingelse for gentagelsesvirkning på ny promillekørsel kræver, at førerretten tidligere har været frakendt betinget, henholdsvis ubetinget. Efter færdselslovens § 125, jf. § 127, skal førerretten frakendes ubetinget eller for bestan-

dig for spirituskørsel. Den gentagelsesvirkning, der i praksis er tillagt tidligere afgørelser, er ikke lovbestemt, men er fastlagt i praksis inden for de rammer, der er angivet i bestemmelserne.

Imidlertid vil introduktionen af promillekørsel i intervallet 0,51-0,80 som helhed indebære et endnu mere indviklet sanktionssystem inden for spritkørsel, end der er tale om i dag.

Tænker man sig f.eks., at en person i år 0 kører med en promille på 0,76, i år 1 med 2,25, i år 2 med 0,79 og i år 3 med en promille på 0,99, vil der i år 3 i henseende til straffen foreligge et 4. gangstilfælde, men kun et 2. gangstilfælde i relation til frakendelsesspørgsmålet.

5) Alkoholkoncentrationen i udåndingsluften som bevis for spritkørsel

Det siges i bemærkningerne til lovforslaget, at der i en række europæiske lande anvendes apparater, der kan måle alkoholkoncentrationen i udåndingsluft. Disse såkaldte elektroniske udåndingsprøver erstatter i vidt omfang blodprøver i sager om spiritus- og promillekørsel. Det anføres, at indførelse af sådant udstyr vil kunne frigøre ressourcer hos politiet. Ved forslaget bemyndiges trafikministeren til efter forhandling med justitsministeren at indføre regler om udstyr til måling af udåndingsluften samt ækvivalensregler om alkoholkoncentrationen i udåndingsluften i forhold til alkoholkoncentrationen i blodet. Det udtales, at de af trafikministeren fastsatte ækvivalensregler skal lægges til grund af domstolene.

Der foreslås i anledning af fremkomsten af elektroniske målere af alkoholkoncentrationen i udåndingsluften en ændret formulering af færdselslovens § 53, stk. 1 og stk. 3. Ændringen går ud på, at der foreligger spritkørsel, ikke blot, når alkoholkoncentrationen i blodet overstiger en bestemt værdi, men også ved en *tilsvarende* alkoholkoncentrationen i udåndingsluften.

Endvidere skal trafikministeren efter forslaget efter forhandling med justitsministeren fastsætte bestemmelser om, hvilke alkoholkoncentrationer i udåndingsluften der svarer til alkoholkoncentrationen i blodet.

Denne del af lovforslaget må give anledning til principielle juridiske betænkeligheder

Dette havde ikke været tilfældet, hvis ændringen havde ført til en *udvidelse* af gerningsindholdet af spritkørsel, således at der foreligger spritkørsel, *enten* hvis alkoholkoncentrationen i

blodet overstiger en bestemt værdi, *eller* hvis alkoholkoncentrationen i udåndingsluften overstiger en bestemt værdi.

Når det imidlertid foreslås, at alkoholkoncentration i udåndingsluften skal overstige en værdi, der *svarer til* den gældende grænse for alkoholkoncentrationen i blodet, og at trafikministeren fastsætter bestemmelser herom, som domstolene er bundet til at følge, er der i realiteten tale om, at det foreslås, at domstolene skal være bundet af trafikministerens bestemmelser om, hvad der skal til for, at det kan anses for bevist, at gerningsindholdet er realiseret.

Dette er i strid med det fundamentale princip om bevisbedømmelsens frihed, hvorefter bedømmelsen af bevisernes vægt ikke er bundet ved lovregler, jf. retsplejelovens § 896.

De vanskeligheder, som forslaget giver anledning til, kan illustreres ved følgende eksempel:

A bliver standset i sin bil af politiet og foretager en udåndingsprøve, der efter trafikministerens ækvivalensbestemmelser svarer til en alkoholpromille i blodet på 1,22. Han insisterer på at få taget en blodprøve, og politiet overtales hertil. Blodprøven viser en promille på 1,19.

6) Skærpet strafferamme for spiritus- og promillekørsel, hvorunder der er anvendt et brugstjålet køretøj

I bemærkningerne anføres det, at førstegangs brugstyveri af en bil normalt straffes med en bøde på 3.000 kr., og at brugstyveri i kombination med sprituskørsel, der medfører frihedsstraf, normalt ikke medfører forhøjelse af straffen. Det anføres, at det er politiets erfaring, at der er højere risiko for uheld, når der foregår spirituskørsel i en brugstjålet bil. Der foreslås derfor en skærpelse af straffen (men ikke af frakendelsen) i den slags sager. Lovgrundlaget for denne skærpelse foreslås formuleret som et sålydende nyt stk. i § 117 (nyt stk. 4):

»Spiritus- og promillekørsel, der foregår ved uberettiget brug af et motorkøretøj ..., jf. straffelovens § 293, stk. 1, straffes med bøde eller under skærpende omstændigheder med hæfte eller fængsel indtil 1 år.

I bemærkningerne til lovforslaget anføres det, at forslaget lægger op til, at der i tilfælde af spirituskørsel kombineret med brugstyveri skal ske *en skærpelse af straffen (men ikke frakendelsestiden) for spiritus- eller promillekørsel til næste straffosition*. I bemærkningerne er det straf-

niveau, som efter forslaget i de typiske tilfælde vil kunne komme i anvendelse ved spiritus- og promillekørsel med brugstjålet køretøj, gengivet i et skema s. 18.

Der er ikke overensstemmelse mellem den foreslåede straffebestemmelse og skemaet. I 1. gangstilfælde uden skærpende omstændigheder er f.eks. straffen for kørsel i intervallet 1,21-1,50 angivet til 10 dages hæfte, men efter lovteksten skal der foreligge skærpende omstændigheder for, at der kan gives hæftestraf. Den almindelige straffehjemmel for 1. gangstilfælde af spirituskørsel (uden brugstyveri) i § 117, stk. 1, er også begrænset til bøde for så vidt angår intervallet 1,21-2,00. Derimod er der mulighed for hæftestraf efter straffelovens § 293, stk. 1, men da den tilsigtede skærpelse af straffeniveauet er knyttet til den foreslåede nye § 117, stk. 4, må denne bestemmelse i sig selv give hjemmel til hæftestraf i det tilsigtede omfang, hvis bemærkningerne skal give nogen fornuftig mening.

Skal der være overensstemmelse mellem lovtekst og lovmotiver, må ordene »eller under skærpende omstændigheder« herefter udgå, således at lovteksten kommer til at lyde således:

»Spiritus- og promillekørsel, der foregår ved uberettiget brug af et motorkøretøj ..., jf. straffelovens § 293, stk. 1, straffes med bøde, hæfte eller fængsel indtil 1 år.«

7) Skærpede sanktioner for kørsel uden at have erhvervet eller generhvervet kørekort

Lovgrundlaget herfor er formuleret i et nyt pkt. i § 117, stk. 4 (der bliver stk. 5), som herefter lyder således:

»§ 117, stk. 5: Overtrædelse af ... § 56, stk. 1 [føre motordrevet køretøj uden kørekort] ... og § 63 a [kørsel på registreringspligtig knallert uden kørekort] straffes med bøde eller under skærpende omstændigheder med hæfte eller fængsel indtil 1 år. Ved udmåling af bøde for overtrædelse af § 56, stk. 1, og § 63 a tages særligt hensyn til størrelsen af en opnået eller tilsigtet økonomisk fordel.«

Det fremgår af bemærkningerne, at formålet med denne skærpelse er, at bødens størrelse som udgangspunkt i højere grad end i dag kommer til at stå i forhold til de udgifter, der er forbundet med at erhverve eller generhverve kørekort. På denne baggrund anses en bøde med et udgangspunkt på 5.000 kr. som passende i førstegangstilfælde. I modsætning til, hvad der er anført med

Bilag til bet. o. lovf. vedr. færdselsloven

hensyn til standardbøden for promillekørsel i intervallet 0,51-0,80, udtales der intet om, hvorvidt de almindelige regler for bødenedsættelse for mindrebedragede skal finde anvendelse. Der opstilles i bemærkningerne til lovforslaget, s. 19, en oversigt over den gældende praksis og den, der forudsættes fulgt i forslaget.

Der er tale om en meget betydelig forhøjelse af bøden, og det synes som anført forudsat, at 5.000 kr. er minimumstraffen uanset den tiltaltes økonomiske forhold. Hvis man forestiller sig en promillekørsel i intervallet 0,51-0,80 i et brugstjålet køretøj (hvilket i sig selv giver en skærpet bøde) foretaget af en person uden kørekort, bliver skærpelsen af bødestrafen særligt iøjnefaldende, ikke mindst i betragtning af, at personer, der ikke har erhvervet kørekort, og som brugstjæler biler, som regel er helt unge mennesker uden indtægter af betydning. Det vil derfor ofte være helt urealistisk at forestille sig, at den domfældte i en sådan situation vil være i stand til at betale bøden.

8) *Gennemførelsen af sanktionsændringerne i praksis*

Som det fremgår af det foregående, lægger lovforslaget og bemærkningerne hertil op til, at der på væsentlige områder med et meget stort sagsantal skal udvikles ny og ændret sanktionspraksis. Det er af afgørende betydning for anklagemyndigheden og domstolene, at denne praksis fastlægges så hurtigt og effektivt som muligt, ikke mindst fordi vi befinder os på områder, hvor særdeles mange sager afgøres ved bødeforlæg. Den mest hensigtsmæssige måde at klare de foreliggende problemer på (for så vidt angår sager om spiritus- og promillekørsel) er formentlig, at den gældende cirkulæreskrivelse af 22. juni 1981 fra landsretspræsidenterne til byretterne om sanktionsfastsættelsen efter 1. juli 1981 i sager om spiritus- og promillekørselen revideres og udbygges med en opstilling over den sanktionspraksis, der vil blive fulgt af landsretterne i standardsagerne inden for området spiritus- og promillekørsel efter gennemførelsen af den foreslåede ændring af færdselsloven.

Østre Landsret, den 7. april 1997